

Камінська Ганна Олегівна,
здобувач
кафедри економіки підприємства

339.727.24 (075)

СТАН УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Обсяг іноземних інвестицій є одним з показників, що характеризують ступінь інтеграції України в світове співтовариство, і залежить від привабливості об'єкта інвестування. Отримання іноземних інвестицій - це фактор, що характеризує інвестиційну діяльність України і сприяє подальшому розвитку зовнішньоекономічних зв'язків. Інвестиційна привабливість України визначається суб'єктами інвестування по загальному інвестиційному клімату в країні, умовам проведення зовнішньоекономічної діяльності, в тому числі правовими, митними.

Вступники інвестиції спочатку є поштовхом для економічного розвитку України, сприяючи зростанню виробничих можливостей країни та покращуючи її демографічну обстановку. Використовуючи іноземний капітал, важко стати лідером на світовому ринку. Іноземні інвестиції, що знаходяться під гарантією уряду, використовуються неефективно. Україна повинна мати чітку державну політику щодо вступників інвестицій.

Питаннями прямих іноземних інвестицій (ПІІ) та інвестиційного процесу займалися як зарубіжні так і вітчизняні вчені, зокрема В. Беренс, Л. Гітман, П. Самуельсон, Я. Хонка, І.А. Бланк [1], А.Д. Діброва, І.Й. Дорош, О.В. Мертенс, А.А. Пересада, В.О. Піщейко [2], П.Т. Саблук, В.П. Савчук, О.Ю. Стариков, Т.С. Хачатуров, В.М. Хобта, В.Я. Шевчук та інші. Однак, незважаючи на багатоаспектність наукових досліджень, питання, пов'язані з ефективністю інвестиційних процесів, джерелами фінансування та методами активізації інвестиційної діяльності підприємств залишаються недостатньо опрацьованими. Необхідність і практична значимість вирішення цих питань зумовили вибір теми дослідження.

Оскільки у цей час стан України на світовому ринку прямих іноземних інвестицій можна визначити як кризовий в порівнянні з динамічними процесами, що відбуваються в міжнародній економіці, та як кризову можна охарактеризувати й внутрішню інвестиційну сферу, необхідно знайти шляхи поліпшення загальних умов господарювання та створити сприятливий інвестиційний клімат, який стане передумовою для залучення в економіку України іноземних та мобілізації внутрішніх інвестицій.

Метою статті є аналіз і дослідження сучасного становища України на світовому ринку прямих іноземних інвестицій, а також виявлення основних проблем та шляхи їх вирішення в інвестиційному русі України.

Кожна держава має свою систему цін на ресурси, податкову політику і законодавчу базу, різний рівень розвитку галузей і, відповідно, виникають розходження в прибутковості суб'єктів і об'єктів інвестування. Імпортні та експортні операції з переміщення капіталу пов'язані також з політичною стабільністю та рівнем торгівлі на міжнародному ринку [3].

У Законі України "Про режим іноземного інвестування" іноземні інвестиції визначаються як цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту [4].

Іноземними інвесторами є суб'єкти, які проводять інвестиційну діяльність на території країни. На сучасному етапі одержання прибутку, як кінцевої мети процесу інвестування, сприяє залученню іноземного капіталу. Інвестори вивчають національну економіку країни, її законодавчу систему, ресурси для визначення об'єкта капіталовкладень з більш високою віддачею.

В даний час Україна має неправомірно низькі позиції на світовому ринку капіталу. Існують відповідні оцінки і рейтинги, які здійснюють багато спеціальні установи. Зокрема, рейтинг міжнародних фінансових корпорацій, Світовий Банк, Всесвітній економічний форум, рейтинг ЮНКТАД; журнали Foreign Policy, The Economist, Heritage Foundation [5].

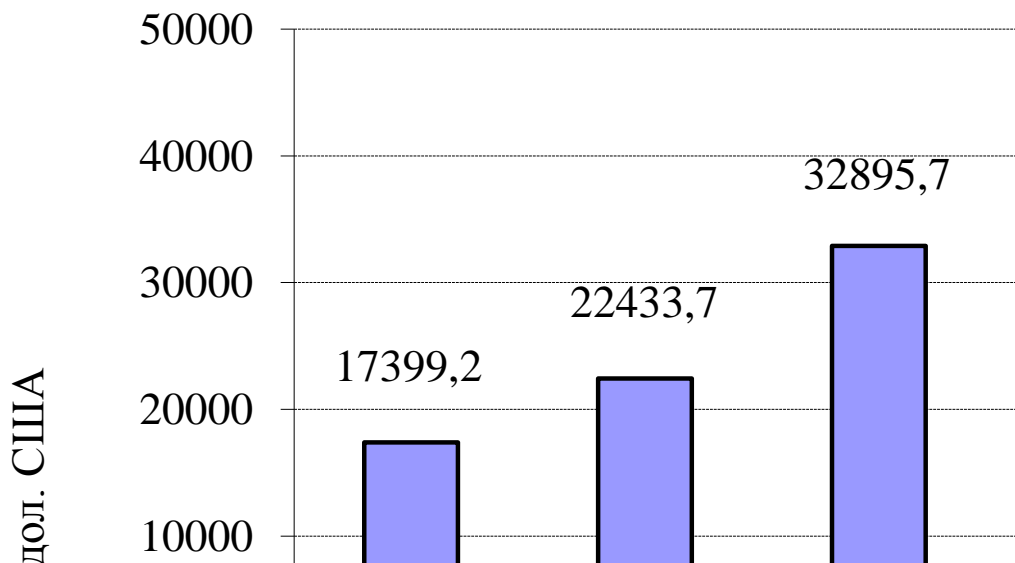
Незважаючи на низькі позиції України в міжнародних рейтингах відзначимо, що в другій групі міжнародних рейтингів, які ґрунтуються на суб'єктивних оцінках інвесторів, місце Україні оцінюється досить високо. Згідно ЮНКТАД, Україна займає 18 місце в списку країн світу, які в 2008-2012 рр. стануть найбільшими одержувачами ПІІ [6].

За даними Держкомстату України у I кварталі 2011 р. в економіку іноземними інвесторами вкладено 925,7 млн.дол. США прямих інвестицій: (з країн ЄС надійшло 713,8млн.дол. (77,1% від загального обсягу), з країн СНД - 27,3 млн.дол. (3,0%), з інших країн світу - 184 , 6 млн.дол. (19,9%). У той же час капітал нерезидентів зменшився на 260,7 млн.дол.

Інвестування здійснювалося переважно у формі грошових внесків, які становлять 798,6млн.дол. (86,3% від вкладеного обсягу). Приріст іноземного акціонерного капіталу в економіку країни, з урахуванням його переоцінки, втрат, курсової різниці, за I квартал 2011 р. складає 829,3 млн.дол. У I кварталі 2011 р. зросли обсяги капіталу з Кіпру на 669,0 млн.дол., Австрії - на 84,1млн.дол. і Німеччини - на 70,9 млн.дол. За рахунок переоцінки капіталу зменшилися обсяги капіталу інвесторів з Італії на 78,3 млн.дол., А також капітал інвесторів з США і Віргінських Островів (Брит.) зменшився на 70,9 млн.дол. і на 50,4 млн.дол. відповідно за рахунок продажу капіталу нерезидентам інших країн.

Приріст іноземного капіталу в I кварталі 2011 р. спостерігався на підприємствах промисленності в сумі 489,5 млн.дол, на підприємствах, які здійснюють операції з нерухомістю, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям, - 167,5 млн.дол., а також торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого споживання, - 106,0 млн.дол.

Обсяг прямих іноземних інвестицій, внесених в Україну, на 1 квітня 2011р. склав 45602,3 млн.дол., що на 1,9% більше обсягів інвестицій на початок 2011р., і на 5594,9 млн.дол більше, ніж у 2010 р. і в розрахунку на одну особу склав 998,1 дол (див. рис. 1).

Інвестиції прийшли з 126 країн світу. У десятку основних країн-інвесторів, які мають майже 83% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр - 10665,0 млн.дол. (23,4% від загального обсягу-збільшилося в порівнянні з 2010 роком на 0,6%), Німеччина - 7153,4 млн.дол. (15,7% від загального обсягу-зменшилося на 0,9%), Нідерланди - 4746,8 млн.дол. (10,4% - збільшилася на 0,8%), Російська Федерація - 3383,3 млн.дол. (7,4% - збільшилася на 0,7%) Австрія - 2815,7 млн.дол., Франція - 2399,7 млн.дол., Великобританія - 2318,9 млн.дол. (5,1% зменшилася на 0 , 5%), Швеція - 1763,1 млн.дол., Віргінські Острови (Брит.) - 1403,8 млн.дол. і США - 1100,8 млн.дол.

На підприємствах промисловості зосереджено 14528,6 млн.дол. (31,9% загального обсягу прямих інвестицій в Україну), у тому числі переробної-12860,4 млн.дол. Серед галузей переробної Промисловості в металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів внесено 6004,9 млн.дол. прямих інвестицій, у виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів-1923,1 млн.дол., хімічну та нафтохімічну промисловість - 1434,3 млн.дол., машинобудування - 1210,7 млн.дол., виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції- 890,4 млн.дол. У фінансових установах акумулювано 15037,3 млн.дол. (33,0%) прямих інвестицій, в організаціях, які здійснюють операції з нерухомістю, орендою, інжиніринг та надання послуг підприємцям, - 4926,5

млн.дол. (10,8%), на підприємствах торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку - 4915,5 млн.дол. (10,8%).

Обсяги іншого капіталу прямих іноземних інвесторів (заборгованість українських підприємств по кредитах і позиках, зобов'язання по торгових кредитах і інші зобов'язання) на 1 квітня 2011р. склали 7243,0 млн.дол. Найбільші обсяги іншого капіталу отримано від прямих інвесторів з Кіпру - 2792,2 млн.дол., Німеччини - 733,0 млн.дол. та Нідерландів - 671,2 млн.дол.

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерний і інший капітал) на 1 квітня 2011р. склав 52845,3 млн.дол. У I кварталі 2011р. з України в економіку інших країн світу спрямовано 1,8 млн.дол. прямих інвестицій. Обсяг прямих інвестицій (акціонерний капітал) з України в економіку країн світу, з урахуванням його курсової різниці, на 1 квітня 2011р. склав 6920,6 млн.дол., у тому числі країни ЄС - 6561,6 млн.дол. (94,8% загального обсягу), в країні СНД - 255,1 млн.дол. (3,7%), в інші країни світу - 103,9 млн.дол. (1,5%). Прямі інвестиції з України направлено в 46 країн світу, переважно їх частка в Кіпрі (92,2% - зменшилося в порівнянні з 2010 роком на 1,2%), в Російській Федерації-2,9%, в Латвії-1,2%, Польщі-0,7%, Грузії-0,5%, Казахстані-0,4%.

Загальний обсяг прямих інвестицій (акціонерний і інший капітал) в економіку країн світу склала 7054,6 млн.дол. США [7]. Україна є переважно нетто-імпортером ПІІ, і за абсолютними і за відносними показниками припливу інвестицій України відстає від більшості країн. Так, наприклад, на одного жителя України припадає 600 \$ в рік, в той час як у країнах Центральної Європи цей показник перевищує 5 - 6 тис. \$ на людину. Отже, даний приплив ПІІ не здатний забезпечити широкомасштабні структурні зміни української економіки. Можна констатувати, що зростає питома вага інвестицій з країн Євросоюзу. Так, наприклад, в 2008 році загальний потік інвестицій становив 23 млрд. \$, а в 2009 році — 28 млрд. \$, що свідчить про мінливому векторі зовнішньої політики.

Інвестиційний процес розвивається нерівномірно. В даний час найбільш привабливими для інвесторів є наступні регіони: Київ, Дніпропетровська, Київська, Запорізька, Донецька, Одеська, Львівська, Харківська, Херсонська області та АРК.

У Криму на відміну від багатьох регіонів України на ПІІ припадати більше 80% інвестиційного потоку. У порівнянні з 2000 роком обсяг ПІІ виріс в 4 рази. Головними відправниками є: Росія, Німеччина, Віргінські острови, Кіпр, Великобританія, США, Угорщина, Узбекистан та ін Серед причин, що перешкоджають іноземним інвестиціям в Україну і Криму, як і в інших країнах СНД, в першу чергу, виступають нестабільність і невизначеність в законодавстві, особливо непередбачувані зміни в оподаткуванні [8].

Зазначимо, що інвестиційне рух в Україні має ряд складних проблем:

1. Несприятливий інвестиційний клімат (відсутність стабільного, сприятливого інвестиційного законодавства).
2. Неготовність регіонів до прийому інвестицій, відсутність реєстру інвестиційних площадок, відповідної документації. Відсутність первинної інфраструктури на інвестиційних ділянках.
3. Відсутність інформації про інвестиційні можливості регіонів: немає тримовність інвестиційних порталів (дуже рідкісні інвестиційні форуми, де Україні позиціонувала б себе як привабливий пункт прийому інвестицій).
4. Бюрократична система оформлення інвестиційної документації
5. Слабка підготовка фахівців, задіяних в інвестиційних процесах.

У сфері сприяння надходженню іноземних інвестицій в Україну пріоритетними на даному економічному етапі розвитку є наступні питання:

- право власності на землю;
- організація роботи Агентства сприяння іноземним інвестиціям, визначення його функцій;
- правове забезпечення;
- податкова система зниження зборів.

Як показує досвід західних країн, надходження іноземних інвестицій повинні сприяти розвитку економіки країни, оздоровленню платіжного балансу за рахунок поточних операцій, технологічному оздоровленню економіки та зростання досягнень науково-технічного прогресу.

Ми вважаємо, що для створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні необхідно:

- організувати в рамках всієї держави і окремих регіонів стратегічний пакет інвестиційних пропозицій, розрахованих як на прямих іноземних інвесторів, так і на портфельних (подібні стратегічні пакети повинні пройти науково-практичну експертизу та громадські слухання);
- організувати на фондовому ринку регіонів стійкий вторинний ринок акцій перспективних інвестиційно - привабливих емітентів;

- створити умови для формування інвестиційного іміджу України на міжнародному ринку капіталу, використовуючи державні важелі управління (розробка нормативно-правової бази та податкового кодексу).

Після виконання цих заходів, Україна чекає якісно новий етап у розвитку інвестиційного процесу.

Залученню інвестицій сприятиме такий факт, що Україна належить до ринків, які дуже «полюбилися» інвесторам. Так, на 2011 рік інститут міжнародних фінансів (що представляє 430 фінансових організацій з 70 країн), оцінив прогноз чистого припливу приватного інвестиційного капіталу на ринки, що розвиваються в \$ 960 млрд. Такі вкладення коштів розглядаються інвесторами як менш ризикові, ніж інвестиції в розвинуті країни, які ще не оговталися від фінансової кризи.

Прямі інвестиції безпосередньо впливають на обсяги капітальних вкладень в економіку країни. Аналіз сучасного стану інвестиційного процесу в регіонах України свідчить про його низьку ефективність, орієнтації на централізовані методи управління, ігнорування соціально-економічних потреб регіонів і населення, значною його монополізації, на стадіях формування, реалізації та функціонування.

Необхідно поліпшити загальні умови господарювання, створити сприятливий інвестиційний клімат, який стане передумовою для залучення в економіку України іноземних та мобілізації внутрішніх інвестицій. Окремо слід зазначити, що подальше зростання внутрішніх інвестицій неможливий без збільшення доходів населення, підвищення купівельної спроможності громадян. Це особливо актуально за умов скорочення міжнародної допомоги, інвестиційної непривабливості держави і певної соціальної нестабільності

Література

1. Бланк Н.А. Інвестиційний менеджмент / Н.А. Бланк. - Київ: Ніка-центр Ельга, 2004. - С. 320.
2. Піщейко В.О. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності у I кварталі 2011р. / В.О. Піщейко. - Держкомстат Україна -№ 117.- 16.05.2011 р.
3. Кваснюк Б. Інвестиційна політика та відтворення в Україні / Б. Кваснюк// Посередник. - № 9. – 2005. - С.16-24.
4. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19 березня 1996 року // Відомості Верховної Ради. - № 93/96-ВР.
5. Американський дослідний центр «Фонд спадщини» і газета The Wall Street Journal - Індекс економічної свободи 2011. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://gtmarket.ru/news/state/2011/01/13/2758>
6. World Investment Report 2009 // The UNCTAD / United Nations. - NY and Geneva
7. Державний комітет статистики України www.ukrstat.gov.ua/
8. Сайт управління статистики АР Крим. [sf.ukrstat.gov.ua /](http://sf.ukrstat.gov.ua/)

Рецензент д.е.н., професор С.П. Наливайченко